

29.4.2014

Akp/3

Päätöshistoria

Helsingin Energia -liikelaitos 10.4.2014

HEL 2013-001497 T 10 03 03

Meilahden sairaala-alueen suunnitteluperiaatteet ovat hyvät. Yhdessä tekeminen on avain parhaaseen lopputulokseen pääsemiseen asemakaavan jatkosuunnittelussa. Helsingia energia esittääkin, että jatkosuunnittelussa huomioidaan toimitusvarman energiahuollon merkitys Meilahden sairaala-alueella ja että Helsingin energialla olisi mahdollisuus osallistua suunnitteluun jo varhaisessa vaiheessa.

Lisätiedot

Jouni Kivirinne, Kehityspäällikkö, puhelin: +358 9 617 2936
jouni.kivirinne(a)helen.fi

Kaupunginmuseo Kulttuuriympäristöyksikkö 24.1.2014

HEL 2013-001497 T 10 03 03

Helsingin kaupunginmuseo – Keski-Uudenmaan maakuntamuseo on tutustunut Meilahden sairaala-alueen koskevan asemakaavan muutosluonnoksen aineistoon ja on neuvotellut valtakunnallisesti merkittävän sairaala-alueen kaavahankkeesta Museoviraston kanssa. Lausunnon sisältö vastaa molempien yhteistä näkemystä asiasta.

Asemakaavamuutoksen taustalla on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tavoite keskittää erikoissairaanhoitoa Meilahden kampukselle. Suurimmat uudishankkeet ovat uusi lastensairaala, traumasairaala ja syöpäsairaala. Uusi lastensairaala tulee korvaamaan pääosin Lastenklinikan sekä Lastenlinnan tilat ja uusi traumasairaala korvaa Töölön sairaalan. Uudisrakentamisen yhteydessä joitakin kampusalueen rakennuksista tullaan mahdollisesti purkamaan. Asemakaavan muutoksella alueen kerrosala lisääntyy 89 000 k-m². Meilahden sairaala-alueella on voimassa vuonna 2006 vahvistettu asemakaava. Asemakaavan mukaan ovat toteutuneet Kolmiossairaala, Haartmanin sairaala, Lastenklinikan laajennusosat ja Biomedicum laajennuksen uudisosa. Naistenklinikan laajennusta rakennetaan parhaillaan.

Meilahden sairaala-alue ja sen viereiset alueet on sisällytetty Museoviraston inventoinnissa valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY 2009, Meilahden sairaala-

---

alue, Taka-Töölön kerrostaloalue sekä Meilahden huvila-alue). RKY-alueeksi Meilahden sairaala-alue valikoitui yli sata vuotta jatkuneen sairaalarakentamisen vuoksi: alue on yksi Suomen sairaalarakentamisen avainkohteista. Meilahden sairaala-alue kuvastaa sairaalarakentamisen suunnitteluperiaatteita ja sairaanhoidon ja lääketieteen opetuksen kehitystä samalta ajalta.

Alueen rakentumisen historiasta

Meilahden sairaala-alue alkoi rakentua 1900-luvun alussa, vastauksena 1800-luvun loppupuolen pyrkimykseen sairaanhoidon keskittämisestä. Alueeksi vahvistui Meilahti. Tonttikysymys ratkesi, kun kaupunki tarjosi 10 hehtaarin aluetta Meilahden entisen rälssitilan mailta, ja valtio lunasti alueen vuonna 1909. Perustetun rakennuskomitean arkkitehti Magnus Schjerfbeck laati Meilahden sairaala-alueelle ensimmäisen asemakaavan vuonna 1909. Alue käsitti nykyisen Meilahden sairaala-alueen eteläisimmän osan. Schjerfbeckin lisäksi asemakavasuunnitteluun osallistuivat 1910–11 arkkitehdit Onni Tarjanne (Törnqvist), Eliel Saarinen ja Lars Sonck. Varhaisimmat aluesuunnitelmat perustuivat paviljonkijärjestelmään, jossa eri toiminnot sijaitsivat eri rakennuksissa. Meilahden sairaala-alueen varsinainen rakentaminen alkoi 100 vuotta sitten, kun talousrakennuksen, siihen liittyneen lämpökeskuksen (pannuhuoneen) ja iho- ja sukupuolitautilin klinikan perustustyöt alkoivat vuoden 1914 alussa, mutta vain talousrakennus ja pannuhuone valmistuivat vuonna 1918.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen alueen sairaalarakentamista ryhdyttiin uudelleen valmistelemaan. Yleisten rakennusten ylihallituksen lääkintälaitoksista vastaava arkkitehti E.A. Kranck laati alueelle paviljonkijärjestelmään perustuvan asemakaavan vuonna 1919. Rakentamista jarrutti kuitenkin ratkaisematon lisätonttimaakysymys sekä se, ettei Helsingin kaupungin ja valtion välistä yhteistyökuviota saatu ratkaistua. Sairaalakysymyksessä pyrittiin koko ajan kokonaisratkaisuun, mutta varhaisimmat klinikat toteutuivat kuitenkin pikemminkin yksittäisinä hankkeina. Ensimmäinen toteutuneista rakennushankkeista oli vuonna 1934 valmistunut Naistenklinikka, jonka professori Jussi Paatela suunnitteli Lääkintöhallituksen rakennusosastolla. Vuonna 1946 valmistunut Lastenklinikka oli arkkitehtien Uno Ullberg ja Erkki Linnasalmi 1940-luvun sairaalaihanteiden mukaisesti suunnittelema rakennus, jossa yhdistyivät paviljonki- ja blokkijärjestelmä. Vuonna 1939 oli valmistunut Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan Helsingin sairaanhoitajatarkoulu. Tukholmankadun varteen valmistuivat 1940–1950-luvuilla arkkitehti Veli Paatelan suunnittelemat entiset laitoshenkilökunnan asuntolat.

Meilahden sairaala-alueen intensiivisin rakentamisaika oli 1950- ja 1960-luvuilla, jolloin rakennettiin sekä pääsairaala että suurin osa erityisklinikoista. Laki yliopistollisista keskussairaaloista vuonna 1956 vauhditti sairaala-alueen rakentamista. Meilahdessa suunnittelua vietiin eteenpäin keskitetyn rakennustavan eli blokkisairaalamallin pohjalta. Blokkisairaalamallilla tarkoitetaan kompaktia, monikerroksista rakennusta, johon keskitettiin vuodeosastot ja tutkimus- ja toimenpidetilat yhteen. Ensimmäinen toteutunut blokkisysteemimallin mukainen suunnitelma oli syöpätautien klinikka, jonka suunnittelivat arkkitehdit Erkki Helamaa ja Veijo Martikainen. Rakennus valmistui vuonna 1962. Korttelin seuraava blokki, joka nykyäänkin hallitsee rakennuskantaa, on Meilahden pääsairaalan 15-kerroksinen potilastorni. Se valmistui vuonna 1964. Potilastornin suunnittelivat yhteistyössä arkkitehdit Jaakko Paatela ja Reino Koivula. Hallinto- ja huoltorakennus vuodelta 1965 on myös Jaakko Paatelan suunnittelema. 1950-luvun alussa valmistui arkkitehtien Jussi ja Veli Paatelan suunnittelema silmä- ja korvatautien klinikka. Sairaala-alueen klinikoiden laajennusosat ovat peräisin pääasiassa 1970–1980-luvulta.

Liikennejärjestelyistä tuli tärkeä osa rationaalista sairaalasuunnittelua ja autoliikenteen vaatimat rampit muodostivat sairaalan uuden elementin jo 1930-luvun lopulta lähtien. Meilahden sairaala-alueen viheralueiden synty- ja muutoshistoria osoittaa, että sairaala-alueen viheralueet rakennettiin ensin 1930- ja -50-luvuilla toteutettujen rakennusten yhteyteen hoidettuina piha-alueina vain aivan rakennuksen välittömään läheisyyteen. 1950 ja -60-luvuilla alueen viherrakentaminen aloitettiin laajemmin. Hoidetut puistoalueet olivat laajimmillaan 1960-luvulla, kunnes niitä alettiin käyttää klinikoiden laajennusosille. 1970–80-lukujen vaihteessa puistoalueet pienenivät merkittävästi lisärakentamisen myötä. 2000-luvulla alueelta on kaadettu huomattava määrä puita mm. kuivien kesien johdosta, uusien tiejärjestelyiden, uudisrakentamisen ja väistötilojen sijoittamisen alta. Alueen tärkeimmät viheralueet ovat Lastenklinikan ja Naistenklinikan puistot, Paciuksenkadun varsi, Stenbäckinkadun varsi ja Potilastornin pääsisäänkäynnin edessä oleva avokallio.

Asemakaavan muutosluonnos ja rakennussuojelu

Meilahden sairaala-alueella on voimassa asemakaava vuodelta 2006. Kaavassa annetut suojelumerkinnät ja -määräykset perustuvat kuitenkin aiempaan, vuonna 1999 vahvistettuun asemakaavaan. Tuolloin kaavatyön yhteydessä kaupungin museo esitti alueen rakennuksille suojelutavoitteet. Nyt esillä olevan asemakaavan muutosluonnoksen rakennussuojelumerkinnät perustuvat siis 1990-luvun lopun arvotukseen. Asemakaavan muutosalueella sr-1-merkinnällä suojeltuja kohteita vuoden 2006 asemakaavassa ovat

palvelukeskus, entinen lämpökeskus ja Lastenkliniikka sekä sr-2-merkinnällä suojeltuja kohteita potilastorni, Naistenkliniikka, silmäkorvasairaala ja entinen hoitajien asuntolarakennus korttelin luoteiskulmassa. Nämä suojelumerkinnät on viety vastaavanlaisina nyt esillä olevaan asemakaavaluonnokseen. Museo katsoo, että nykyiset suojelumerkinnät ja -määräykset ovat edelleen käyttökelpoiset ja asianmukaiset.

Asemakaavan taustaselvitykseksi on valmistunut konsultin laatima rakennushistoriaselvitys (Casa Co Oy, arkkitehti Sanna Ihatsu, luonnos 10.10.2013). Rakennushistoriaselvityksen (RHS) ohjauksen yhteydessä on alueen rakennukset arvoitettu yhteistyössä konsultin, kaavoittajan ja museon toimesta. Siinä kävi ilmi, että 1990-luvulla ei arvoitettu kahta sairaala-alueella sijaitsevaa, 1960-luvulla valmistunutta rakennusta näiden tuolloin nuoren iän vuoksi. RHS on tuonut esiin arvoja, joita ei edeltävässä kaavoitusvaiheessa ole tunnistettu.

Ensimmäinen näistä on vuonna 1962 valmistunut Syöpätautien klinikka. Museo katsoo, että rakennuksella on valtakunnallisesti merkittäviä arvoja liittyen sairaalarakentamisen historiaan ja lääketieteen kehityksen näkökulmasta, sillä Syöpätautien klinikka edustaa sairaalatyypinä Suomen ensimmäistä syöpähoitoihin erikoistunutta ja siihen toimintaan suunniteltua sairaalaa ja se on myös todennäköisesti ensimmäinen Suomessa toteutettu tower-on-podium-tyyppinen rakennus. Rakennuksella on myös kiistattomia arkkitehtonisia arvoja, sillä se on alueen ainoa arkkitehtikutsukilpailun (1958) perusteella rakennettu sairaalarakennus alueella. Kutsukilpailun perusteella valmistuneena rakennuksena voidaan sanoa, että sen suunnittelijat katsottiin päteviksi suomalaisessa sairaalasuunnittelussa. Lisäksi rakennuksella on tärkeä rooli kaupunkikuvassa erityisesti Paciuksenkadun suunnalta, jossa se sijaitsee samassa linjassa ja suunnassa päätornin kanssa kuvastaen korkeatasoisesti modernin kampusalueen ominaisluonnetta ja rakentumista. Meilahden sairaala-alueen sisällä rakennus on merkittävä osa modernin yliopistollisen sairaalakampuksen rakentumisen historiassa. Nykyisen sairaala-alueen sisällä se on potilastornin pari ja keskiaukion kehystäjä. Museo katsoo, että edellä mainittujen arvojen tulee olla lähtökohtana muutoksia suunniteltaessa. Asemakaavoitusprosessissa on tutkittava ja arvioitava kokonaisuutta ja punnittava tavoitteita niin, että selvitetään mahdollisuudet syöpätautien klinikan säilyttämiseen.

Toinen arvottomaksi jäänyt rakennus 1990-luvulla on Hallinto- ja materiaalikeskus, joka valmistui vuonna 1965 arkkitehtien Veli ja Jaakko Paatelan suunnittelemana. Se ei ole varsinaisen sairaanhoitoon tarkoitettu rakennus, vaan korkeassa viisikerroksisessa osassa sijaitsivat toimistotilat, jonne sijoitettiin Helsingin yliopistollisen

keskussairaaliiton hallintotilat. Ne jakautuivat kolmeen osastoon: hallinto-, talous- ja teknilliseen osastoon. Matalammassa kaksikerroksisessa osassa sijaitsivat keskuskeittiö ja -pesula sekä henkilökunnan ruokasali. Tälläkin rakennuksella on arkkitehtonista arvoa, mutta se ei nouse kaupunkikuvallisesti tai arkkitehtoniselta laadultaan yhtä korkealle kuin Syöpätautien klinikka eikä sen suojelua ole esitetty. Uuden lastensairaalan rakennusala on esitetty asemakaavaluonnoksessa tämän rakennuksen päälle.

Meilahden sairaala-alueella on sen pitkän historian aikana jatkuvasti uudistettu ja täydennysrakennettu, erityisesti 2000-luvulla. Alueelle on valmistunut mm. Terveystieteiden keskuskirjasto (1998), Haartmanin sairaala (2009) ja Kolmiosairala (2010). Rakentamisen myötä vielä säilyneet viheralueet, puusto ja avokalliot ovat tärkeässä osassa ja niiden vaalimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Nyt esillä olevassa asemakaavaluonnoksessa esitetty uudisrakentamiselle varattu rakennusala tulee etenkin uuden lastensairaalan kohdalla Stenbäckinkadulla liian lähelle katualuetta, jolloin kadun varren vihervyöhyke jää kapeaksi. Museo katsoo, että Stenbäckinkadun varsi tulee edelleen olla alueen suunnitteluperiaatteiden mukainen: sen puistomaisuus tulee säilyttää ja uudisrakentamisessa on huolehdittava, että se on riittävällä etäisyydellä kadusta. Meilahden sairaala-alueeseen rajautuva Taka-Töölö on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi, ja se tulee ottaa huomioon kaavatyoässä Stenbäckinkadun kohdalla. Museo katsoo myös, että Naistenklinikan puisto tulee säilyttää nykyisellään eikä uudelle lastensairaalalle varattu rakennusala voi tulla puiston paikalle, jolloin se peittäisi myös osan Naistenklinikan julkisivua. Naistenklinikan eteläpuolella on luonnonkivimuurein terassoitu alue. Terrassien eteläpuoli oli alkujaan Jussi Paatelan suunnitelmassa varattu klinikan professorien rakennuksen hyötypuutarhalle. Ainakin 1940-luvulta saakka alue on ollut puistokäytössä. Lastenklinikan puisto on ollut käytössä 1950-luvun alusta saakka ja alue on tärkeä myös kaupunkikuvallisesti. Museo esittää, että näille kahdelle vanhimmalle puistoalueelle annetaan asemakaavassa alueellinen suojelumerkintä ja soveltuva suojelumääräys.

Meilahden sairaalan potilastorni, Syöpätautien klinikka ja entinen asuntola Tukholmankatu 8 F sekä (kaava-alueen ulkopuolella oleva) sairaanhoito-oppilaitos muodostavat yhdessä samassa koordinaatistossa olevan rakennusten sarjan Paciuksenkadun varressa, sairaala-alueen länsilaidassa, jossa olennaista on rakennusten ja viheralueiden vuorottelu. Uudet rakennukset tulee sijoittaa samalla periaatteella. Asemakaavaluonnoksessa uuden

traumasairaalan rakennusala on merkitty kuitenkin kiinni Paciuksenkatuun. Kaava mahdollistaa näin edellä mainitun rakennusten sijoitteluperiaatteen ja niiden etualan vihervyöhykkeen avokallioineen hävittämisen kadun varresta. Yhtenäinen vihervyöhyke Paciuksenkadun varressa tulee museon näkemyksen mukaan säilyttää.

Muilta osin museolla ei ole huomautettavaa Meilahden sairaala-alueen asemakaavan muutosluonnoksesta.

24.5.2013 Lausunto annettu

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Rakennusvirasto 7.1.2014

HEL 2013-001497 T 10 03 03

Kaupunkisuunnitteluvirasto pyytää rakennusviraston kannanottoa Meilahden sairaala-alueen asemakaavan muutosluonnoksesta 20.1.2014 mennessä.

Kaavamuutos koskee 15. kaupunginosan (Meilahti) korttelia 15526 tontteja 5,7 ja 8. Alueella on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon keskittynyt sairaaloiden kokonaisuus, Helsingin kaupungin päivystyssairaala sekä tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevia tiloja. Voimassa olevassa asemakaavassa (2006) kortteli on osoitettu sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialueisiin sekä opetustoimintaa ja tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueisiin.

Sairaalakampusalueelle on suunnitteilla laajaa lisärakentamista. Taustalla on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tavoite keskittää erikoissairaanhoidon Meilahden kampukselle. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on turvata sairaalatoiminnan jatkuminen alueella ja parantaa alueen kulkuyhteyksiä ja hahmotettavuutta sekä tuottaa viihtyisää ja toimivaa ympäristöä. Asemakaavan muutoksen myötä kerrosala lisääntyy 89 000 kerrosneliömetriä.

Asemakaavamuutokseen sisältyy uusi valo-ohjattu katuliittymä sairaala-alueelle Paciuksenkadulta. Lisäksi Stenbäckinkadun liittymäjärjestelyjä parannetaan. Paciuksenkadun ja Stenbäckinkadun risteykseen rakennetaan erillinen vasemmalle kääntyvä kaista Paciuksenkadulta pohjoisesta. Uusilla liittymä- ja kaistajärjestelyillä

29.4.2014

Akp/3

parannetaan Haartmaninkadulla sijaitsevan sairaala-alueen pääliittymän toimivuutta.

Rakennusvirastolla ei ole huomautettavaa asemakaavan muutosluonnoksesta.

30.5.2013 Lausunto annettu

Lisätiedot

Jere Saarikko, aluesuunnittelija, puhelin: 310 39857
jere.saarikko(a)hel.fi

Marko Jylhänlehto, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38237
marko.jylhanlehto(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 08.10.2013 § 319

HEL 2013-001497 T 10 03 03

Ksv 3901_1, karttaruutu G4

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti hyväksyä esityslistan liitteen 1 mukaiset 8.10.2013 päivätyt Meilahden sairaala-alueen sitovat suunnitteluperiaatteet ja tavoitteet laadittavan asemakaavan muutoksen pohjaksi sekä päätti antaa vuorovaikutusraportin mukaiset vastineet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä suunnitteluperiaatteiden luonnoksesta esitettyihin kannanottoihin.

Suunnitteluperiaatteet koskevat Meilahden sairaala-aluetta, 15. kaupunginosan (Meilahti) korttelia 15526 tontteja 5, 7 ja 8.

Esittelijä

vs. asemakaavapäällikkö
Annukka Lindroos

Lisätiedot

Sanna Lahti, arkkitehti, puhelin: 310 64424
sanna.lahti(a)hel.fi

Mika Kaalikoski, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37433
mika.kaalikoski(a)hel.fi

Anu Kuutti, arkkitehti, puhelin: 310 37154
anu.kuutti(a)hel.fi

Leena Makkonen, arkkitehti, rakennussuojelu, puhelin: 310 37262
leena.makkonen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveysvirasto 28.5.2013

HEL 2013-001497 T 10 03 03

Meilahden sairaalakampusalueelle on suunnitteilla laajaa lisärakentamista. Lisärakentamisen taustalla on HUS:n tavoite keskittää erikoissairaanhoidon Meilahden kampukselle. Suurimmat hankkeet ovat uusi lastensairaala, uusi traumasairaala ja syöpäsairaalan laajennus. Lastensairaala tulee korvaamaan Lastenklinikan ja Lastenlinnan tilat, ja traumasairaala Töölön sairaalan. Uusien tilojen tarvittava laajuus on alustavasti yhteensä noin 100 000 kerrosneliometriä. Lastensairaala sijoitettavaksi Stenbäckinkadun varteen Naistenklinikan ja Lastenklinikan väliin, nykyisen hallinto- ja materiaalikeskuksen paikalle. Trauma- ja syöpäsairaaloiden tilat sijoittuisivat pääosin sairaalatornin länsi- ja luoteispuolelle Paciuksenkadun läheisyyteen. Joitakin vanhoja rakennuksia ja tiloja todennäköisesti puretaan uusien tilatarpeiden vuoksi. Pääkulkuyhteys säilyy Haartmaninkadun puolelta keskusaukiolle. Tärkeimpinä tavoitteina on turvata sairaalatoiminnan jatkuminen ja sovittaa uusi rakentaminen jo olemassa olevaan ympäristöön. Tavoitteena on myös parantaa alueen kulkuyhteyksiä ja hahmotettavuutta sekä tuottaa viihtyisyyttä ja toimivaa työympäristöä sairaalahenkilökunnalle sekä parantumista edesauttavat olosuhteet potilaille.

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto pitää tärkeänä, että sairaala-alueita voidaan kehittää ja uudistaa siten, että niille on mahdollista keskittää palveluja ja että niiden rakennukset vastaavat nykyajan terveydenhuollon vaatimuksia. Meilahden sairaala-alueella sijaitsee Haartmanin sairaala, joka on toinen Helsingin kaupungin päivystyssairaaloista. Sairaalan saavutettavuuden edistäminen on tärkeää. Sairaala-alueella liikkuu paljon hälytysajoneuvoja, saatto- ja huoltoliikennettä. Siksi pitää tarkkaan harkita sairaala-alueen kevyen liikenteen reitit. Ei ole tarkoituksenmukaista ohjata sairaalan ulkopuolista kevyttä liikennettä kulkemaan sairaala-alueen läpi.

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi
